

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *A nyolcvanötöstendős nagy árvíz*

Forrás: *Magyarország*

Bp
(Hely)

1925. 5. 14.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Osztályozás

Tárgy

614.81

Hely

Idő

1838/1923

Személy

Székesfővárosi házi nyomda 1923

Központ XX cs. 23. sz.

A nyolcvanötöstendős nagy árvíz

Emlékezés 1838. márciusára és az Árvízi hajós-ra

(A Magyarország tudósítójától.) Alig néhány hete, hogy a hőmpolygó Duna Pest és Buda fölött kiöntött, békés polgárokat üldözött ki lakásaikból és megrongálta a vízműveket. Ma március 13-ika van és ez az öböbi kegyetlen árvíz — akarva nem akarva — eszünkbe juttatja a nyolcvanötöstendővel ezelőtti kegyetlen, bestiális és romboló „nagy” árvízet, amikor Pest és Buda nagyrésze víz alá került, házak ezrei omlottak össze és vízbefulók jajveszékélése verte fel az éjszakát.

1838 március 13: az árvíz kezdetének napja. Magyar Elek „Pesti históriák” című könyvében érdekes adatok és leírások tárják elénk a borzalmas katasztrófát. Az nap éjjelkor a Vár fokán megdőrdült az ágyú, félrevert harangok zúgtak, a pesti Dunasoron bámészkodó tömeg halálüvöltéssel menekült a kissé magasabban fekvő Újpiacra (a mai Erzsébet tér), rohant a Barátok terére, mert a megállíthatatlan víz áttörte a váci és soroksári gátakat, széles és jeges áradatával rázúdult az uccákra. Az „árvízi hajós”, a daliás, nagyerejű Wesselényi Miklós báró mentőútjára indult, csónakba ült az ifjú István főherceg is, de a martalócok ladikja is ott subant a vizen; az éjszakában prédára lestek, rabolni indultak. Buda várában, a hajdani Pesti Újhegyen József nádor kinyitatta Mária Terézia gyönyörű palotájának harminchat szobáját a hajléktalanoknak és naponta 1500 kenyeret süttetett az éhezőknek.

Volt egy Vásárhelyi Pál nevű nagyszerű magyar mérnök, aki előre figyelmeztette azokat, akik felelősséggel tartoztak a lakosságnak, hogy a fővá-

rost rettentő veszedelem fenyegeti, de már akkor sem hitték a figyelmeztető szónak, azzal érveltek, hogy biztosak a töltések, felette vannak a legmagasabb vízállásnak, amit a krónikák, visszatekintve a múltba, feljegyeztek. És a katasztrófa elkerülhetetlen lett. A Csepelszigetnél megakadt jégtorlaszon a víz hirtelen felduzzadt: elveszett Pest és vele Budán, meg Óbudán minden, amit a hegyek meredje nem védett meg. Közel három ház dőlt romba, — Pesten 2281, Budán 601 — megrongálódott ezeken kívül még vagy másfélezer ház és a habokból 150 halottat fogtak ki.

A víz rohant, az ár nőtt és

a váci úti temető kriptái is felszakadtak.

A föld alól kiszabadult koporsók kísérteties vándorútra indultak, megállíthatatlanul úsztak a város

Az 1838. márciusi árvíz eltakarodása után a váci úti temetőben. — C. Klette rajza után.

felé; a halottak árnyai beköltöztek a pusztulás végébe. Az árvíz egyik legrettenetesebb és legfélelmetesebb momentumára volt ez: félelem ült meg a lelkeket, a háborzongató látvány megdermesztette a szíveket.

Négy éjszaka és három nap tartott a Duna gigászi rombolása, a víz tébolyult uralma. És a hatalmas folyam végül is visszatért medrébe, de a Teréz, József és Ferencváros mélyen fekvő uccáin még hekegtek ladikok, tutajon és teknőben jártak az emberek.

Az áldozatkész adakozók sorát Ferdinánd császár és király 20.000 forinttal nyitotta meg, az adakozók között Sina György 4000 forinttal szerepel, Lónyay János, Cziráky Antal gróf, Teleki József gróf stb. tevékenyen részt vettek az építés munkájában. Április 27-én Laborfalvy Róza a Nemzeti Színházban elszavalta Vörösmarty Mihálynak „Az árvízi hajós” című alkalmi, de örökké élő költeményét, József, a már öreg, beteges palatinus” munkához fogott és az ő vezetésével a kettős főváros hamarosan újból virágzásnak indult.

Ma a néhány megmaradt régi ház falaiba ékelt piros márványtáblácskák figyelmeztetnek a rettenetes árvízre s főleg a március 13-áról 16-ára virradó rémes éjszakára, amelyen az árvíz elérte tetőpontját.

A minap lezajlott utolsó Dunaáradás csak halvány, szinte ködbe vesző árnyéka a nyolcvanöt év előtti március 13-ának, de intő példa volt, úgy figyelmeztetett, mint annakidején Vásárhelyi Pál, a nagyszerű magyar mérnök, akire nem hallgattak, akit közlegyintéssel és vállvonogatásokkal intéztek el. Oktalanság volna összehasonlítani a két árvízet, de mégis lidércként érezhetünk magunk fölött egy katasztrófát, amikor akár vízhiány formájában is figyelmeztet bennünket a Duna, hogy milyen rettenetes az ő hatalma.